

Apunts tècnics de l'Invassat

16/6. Empreses vs Serveis de Previsió
Aliens (SPA)

Juan Carlos Castellanos
Setembre 2016

INVASSAT

**APUNTS
TÈCNICS DE
L'INVASSAT**

16/6

**EMPRESSES VS SERVEIS DE
PREVENCIÓ ALIENS (SPA)**

JUAN CARLOS CASTELLANOS ALBA

Setembre 2016

Juan Carlos Castellanos Alba

EMPRESSES VS SERVEIS DE PREVENCIÓ ALIENS (SPA)

Setembre de 2016

RESUM

En aquest apunt tècnic es plantegen una sèrie de qüestions i reflexions que tenen a veure amb la relació que s'estableix entre l'empresa i el servei de prevenció alié (spa), quan aquella recorre a aquesta última com a modalitat d'organització preventiva. El document que serveix com a base i suport d'aquesta publicació és l'"Informe sobre la qualitat dels serveis de prevenció a Espanya (OSL)⁽⁴⁾", publicat en 2008 per l'ISTAS. En aquest últim s'obtenen unes conclusions que utilitzem, juntament amb informació obtinguda d'altres fonts, per a formular una sèrie de recomanacions i bones pràctiques que milloren les actuacions dels spa en les empreses amb què concerten l'activitat preventiva.

Per a citar este document:

CASTELLANOS ALBA, Juan C. *Empreses vs serveis de prevenció aliens (SPA)*. [en línia].
Burjassot: Institut Valencià de Seguretat i Salut al Treball, 2016.14p. (Apunts tècnics de l'Invassat; 16-6).

UNA BREU RESENYA HISTÒRICA⁽¹⁾

En primer lloc, abans d'iniciar la valoració sobre la relació empresa-servei de prevenció alié, escau fer algunes ressenyes historicolegals relacionades amb els spa i la creació d'aquesta figura en el nostre ordenament jurídic.

És suficient fer una lectura detinguda de la Llei 31/1995 (LPRL), de prevenció de riscos laborals, així com del Reial decret 39/1997, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció (RSP), per a adonar-nos que un dels objectius que perseguien els redactors era aconseguir que el màxim nombre d'empreses que no estigueren obligades a constituir un servei de prevenció propi contractaren els serveis d'un spa. De manera que els empresaris que contracten un spa queden eximits de la designació de treballadors per a realitzar les tasques preventives (article 12.2 del RSP), en oberta contradicció amb el que disposa l'article 7.1 de la Directiva marc el text

del qual estableix que **“Sense perjudici de les obligacions previstes en els articles 5 i 6, l’empresari ha de designar un o més treballadors per a ocupar-se d’activitats de protecció i d’activitats de prevenció dels riscos professionals de l’empresa o de l’establiment”**. Segons la Directiva marc l’obligació de designar treballadors era absoluta, sense admetre cap exempció en cap cas, la qual cosa no va impedir que el RSP les establira, propiciant així fortament que els empresaris contracten els serveis dels spa.

Les conseqüències d’aquesta decisió van ser recollides en el conegut informe Durán⁽²⁾ que les va resumir de la manera següent: **“...el RSP, d’alguna manera, contribueix que la prevenció amb mitjans propis siga excessivament costosa, i força en la pràctica que les empreses recórreguen, com va quedar dit, de forma majoritària als serveis de prevenció aliens i, a més, que ho facen per a la gestió de totes les activitats preventives de l’empresa”**.

Així, segons l’informe relatiu a les enquestes de valoració del sistema de prevenció de riscos laborals de les empreses, realitzades directament pels tècnics de l’INVASSAT a empreses de la Comunitat Valenciana, durant el període 01/01/2015 al 31/12/2015⁽³⁾, aproximadament el 88% de les empreses incloses en l’informe havien recorregut de forma integral al concert amb un spa.

És en aquest panorama del sistema preventiu (nacional i autonòmic) en què s’emmarquen les reflexions i conclusions que es recullen en aquest apunt tècnic.

OBJETIU

L’objectiu d’aquest apunt tècnic no és altre que arreplegar les principals reflexions i conclusions que tenen a veure amb la relació que s’estableix entre l’empresa i els spa, quan aquelles recorren a aquests com a modalitat preventiva, com també les recomanacions procedents i tendents que aquesta relació siga fructífera i eficient des del punt de vista preventiu.

Per a la redacció d’aquest apunt tècnic s’ha utilitzat com principal font d’informació **l’“Informe sobre la qualitat dels serveis de prevenció a Espanya (OSL)⁽⁴⁾”,** publicat en 2008. En els grups de treball constituïts per a la culminació de l’informe van participar empresaris, gerents de spa, tècnics de spa, delegats de prevenció i tècnics de l’Administració. Convé indicar que les empreses participants en el projecte eren d’una certa grandària i amb gran implicació preventiva, la qual cosa introdueix un biaix important i que ha de tindre’s en compte. Així mateix, es bolca en aquest treball l’experiència, tant personal com de l’INVASSAT com a col·lectiu.

PERCEPCIÓ DE LES EMPRESES

En general, les empreses participants tenen la percepció i el convenciment que estan conscienciades en matèria de prevenció de riscos laborals i, en conseqüència, exigeixen eficàcia en el servei que presten els spa i no la reben. No obstant això, es refereixen a l’eficàcia en la prestació del servei per part de l’spa i no tant a l’eficàcia preventiva. Per tant, en general, aquestes estan insatisfetes amb l’oferta que hi ha en el mercat. No respon a les seues expectatives.

Les expectatives de les empreses en relació amb la qualitat del servei de prevenció passen per

l'actitud dels spa. Esperen que aquests actuen:

- ✓ Amb iniciativa pròpia.
- ✓ Que estiguen disposats a conèixer-los.
- ✓ A adaptar-se a les seues necessitats.
- ✓ En definitiva, esperen que els spa estiguen orientats al client.

En relació amb açò últim, cal fer notar, no obstant això, que el client final sempre és el treballador i no l'empresa.

Concreten més:

- ✓ Consideren que, en general, els tècnics dels spa no tenen gran experiència i no estan qualificats com haurien d'estar-ho.
- ✓ Tendeixen a cobrir-se les esquenes des del punt de vista legal i generen, en conseqüència, abundant documentació.
- ✓ L'spa no s'implica en l'empresa com si en formara part. Des del punt de vista tècnic, no ofereixen solucions als problemes que detecten. En concret, es referixen a les avaluacions de riscos com molestes i incompletes.
- ✓ Desde el punto de vista técnico, no ofrecen soluciones a los problemas que detectan. En concreto se refieren a las evaluaciones de riesgos como engorrosas e incompletas.

No obstant això, els empresaris no aclareixen exactament quines són les seues expectatives concretes en relació amb el servei que presten els spa. Tampoc aclareixen per què en aquesta situació que dibuixen mantenen relacions duradores amb l'spa **“...El tècnic de l'spa fa mesos que no apareix per ací...”**, no obstant això no canvien de spa o no fan res o quasi res per a solucionar aquesta situació. Arribats a aquest punt la pregunta és pertinent: actuarien (amb inacció) de la mateixa manera si es tractara d'un servei de consultoria de qualitat, informàtica, producció, manteniment..., en compte d'un spa?

PERCEPCIÓ DELS SPA

Els spa distingeixen entre “qualitat del servei de prevenció” i “qualitat de la prevenció” en les empreses. En aquest sentit, apunten que les empreses no conceben generalment el servei de prevenció com un servei en si mateix sinó com una imposició legal (si bé parlen en termes generals, no referint-se al tipus d'empreses que van participar en el projecte). Potser açò responga a la pregunta de l'apartat anterior i explique per què, en general, les empreses no exigeixen més dels spa o no canvien de spa o dilaten en el temps aquesta decisió.

Així, doncs, com els empresaris entenen el servei de prevenció de riscos laborals com una “assegurança a l'ús” (assegurança d'estar a bé amb l'Administració) que no reporta beneficis econòmics, realment ni saben ni els importa massa què contracten amb l'spa, això sí, “esperen ser molestats gens ni mica”.

La percepció dels spa és que l'empresari exigeix rapidesa i presència tècnica de l'spa però

només per a disposar els documents legals que exigeix la LPRL, davant d'una previsible inspecció administrativa.

Com a conseqüència d'això, la qualitat preventiva del mercat és la de la forma i no la del contingut. No obstant això, l'obligació de l'spa és donar qualitat en forma i en contingut (no són incompatibles). El sentir general dels spa és que les empreses pensen únicament en la forma.

Els spa participants en el projecte opinen que si primara la qualitat per part de les empreses i s'establiren criteris de qualitat en els concerts que subscriuen, la competència (en el mercat dels spa, s'entén) es traslladaria del pla purament econòmic al pla de la qualitat i de l'efectivitat. En aquest argument subjau la idea de la competència deslleial que exerceixen alguns spa en rebaixar preus a costa de no donar serveis de qualitat. Després... al final resulta que els empresaris tenen un poc de raó quan apunten cap a una baixa qualitat del servei que presten els spa. En primera instància, sembla que sí, però què poden esperar quan ells mateixos utilitzen únicament el criteri econòmic en els concerts i els spa ho saben?

Com a resum:

- ✓ Empresa i serveis de prevenció aliens es responsabilitzen mútuament en perjudici de la prevenció.
- ✓ Hi ha clares divergències, no obstant això, convé matisar que les percepcions d'ambdós agents tenen escenaris diferents:
 - Les empreses participants en el projecte van ser triades per la seua gran implicació en matèria preventiva, i per tant l'escenari de les seues reflexions se circumscriu al de la seua pròpia empresa.
 - Al contrari, l'escenari dels spa era el del conjunt de les empreses (generalment de grandària xicoteta i mitjana), amb els matisos i les implicacions que posteriorment tractarem.
- ✓ Els empresaris posen l'èmfasi en la “claredat de resultats” documentals (“...**les avaluacions de risc són molestes i incompletes...**”), no obstant això, no es refereixen en cap moment a la “claredat” quant a les seues obligacions i a les del servei de prevenció alié.
- ✓ Com a fruit d'això, els treballadors (clients finals de la prevenció), que orienten les seues percepcions cap als resultats finals, observables, desconfien tant de l'empresa com de l'spa.

Arribats a aquest punt del diagnòstic escau plantejar les qüestions següents:

- ✓ Saben les empreses on acaba la responsabilitat de l'spa i on comença la seua?
- ✓ Informen correctament sobre aquesta qüestió els spa a les empreses?
- ✓ Saben les empreses què han d'esperar d'un spa?

La primera obligació de l'spa és aportar claredat i transparència. Aquesta és la seua primera obligació com a consultora de l'empresa. Per tant, és en l'inici de la relació empresa-spa on cal aconseguir una parella estable de dret, però també de fet.

OBLIGACIONS DE LES EMPRESES SEGONS LA LPRL

L'obligació general de l'empresari es recull en l'article 14 de la LPRL, en què s'indica :

- ✓ El dret dels treballadors a una protecció eficaç en matèria de seguretat i salut en el treball imposa un correlatiu deure de l'empresari de protecció. En compliment d'aquest deure, l'empresari ha de garantir la seguretat i salut dels seus treballadors...
- ✓ ...l'empresari ha de realitzar la prevenció dels riscos laborals per mitjà de “la integració” de l'activitat preventiva en l'empresa...
- ✓ L'empresari ha d'efectuar una acció permanent de seguiment de l'activitat preventiva a fi de perfeccionar de manera contínua...

OBLIGACIONS DE LOS SPA SEGONS LA LPRL

Article 31.2 de la LPRL: s'entén com a “servei de prevenció” el conjunt de mitjans humans i materials necessaris per a realitzar les activitats preventives a fi de garantir l'adequada protecció de la seguretat i salut dels treballadors, assessorant i assistint per a això l'empresari, els treballadors i els seus representants...

Article 31.3 de la LPRL: els serveis de prevenció han d'estar en condicions de proporcionar a l'empresa l'assessorament i el suport que necessite en funció dels tipus de riscos existents en aquesta pel que fa a:

- ✓ El disseny, la implantació i l'aplicació d'un pla de prevenció que integre l'activitat preventiva en l'empresa.
- ✓ L'avaluació dels factors de risc...
- ✓ La planificació de l'activitat preventiva...
- ✓ La informació i la formació dels treballadors.
- ✓ La prestació dels primers auxilis i plans d'emergència.
- ✓ La vigilància de la salut dels treballadors en relació amb els riscos derivats del treball.

Article 19.1 del RSP: les entitats especialitzades que actuen com a spa han d'estar en condicions de proporcionar a l'empresa l'assessorament i el suport que necessite en relació amb les activitats concertades, **la responsabilitat de la seua execució correspon a la mateixa empresa.** Això s'entén sense perjudici de la responsabilitat directa que els corresponga a les entitats especialitzades en el desplegament i l'execució d'activitats com l'avaluació de riscos, la vigilància de la salut o altres concertades.

Article 19.2 del RSP: aquestes entitats especialitzades han de contribuir a l'efectivitat de la integració de les activitats de prevenció que tenen encomanades (per concert) en el conjunt d'activitats de l'empresa i en tots els nivells jeràrquics.

La guia de tècnica d'orientació per a facilitar la integració de la prevenció de riscos laborals en el sistema de gestió de l'empresa⁽⁵⁾, publicada per l'INSHT, classifica les activitats preventives que s'han de desenvolupar en les empreses en dos tipus, a saber:

- ✓ Activitats preventives “especialitzades”.
- ✓ Activitats preventives “integrades” o, amb major propietat, activitats en què la prevenció ha sigut integrada.

Són activitats especialitzades aquelles la realització de les quals exigeix que les persones que les efectuen disposen d'uns coneixements especialitzats (i que només poden executar-se a través de la modalitat preventiva escollida per l'empresa):

- ✓ L'avaluació de riscos.
- ✓ La vigilància de la salut.
- ✓ Un mesurament higiènic.
- ✓ La classificació en zones potencialment explosives d'un emplaçament ATEX.
- ✓ Etc.

És a dir, activitats pròpies dels serveis de prevenció o de les entitats especialitzades o serveis de prevenció aliens.

Són activitats integrades, aquelles que van implícites en les mateixes tasques productives o processos de l'empresa:

- ✓ La utilització d'un equip de protecció individual en un determinat procés.
- ✓ Una determinada acció de supervisió.
- ✓ L'establiment de requisits preventius a l'hora d'adquirir equips o productes, o a l'hora de contractar personal.
- ✓ La introducció de normes o mètodes preventius en els corresponents procediments de treball.
- ✓ La consulta i participació dels treballadors.
- ✓ Etc.

En aquestes activitats l'spa participa com a assessor, però és l'empresa la responsable de l'aplicació i el control.

CRITERIS DE QUALITAT DEL SERVEI DE PREVENCIÓ

A pesar de les diferents percepcions i divergències entre empresaris i serveis de prevenció aliens posades de manifest, cal preguntar-se estan tan distants empreses i spa quant a la concepció de criteris de qualitat d'un servei de prevenció? veurem que no, que és possible aconseguir una parella estable, no sols de dret, sinó també de fet. En la taula següent s'arreglegen, per a cadascun dels criteris de qualitat que es van posar en la taula, les distintes concepcions que tenen d'aquests empresaris i spa(4).

CRITERI DE QUALITAT	CONCEPTE	
	EMPRESA	SPA
IMPLICACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> Integració de l'spa en l'empresa 	<ul style="list-style-type: none"> Implicació amb les empreses. Proximitat: actuació directa amb empresaris i treballadors.
CAPACITAT DE RESPOSTA	<ul style="list-style-type: none"> Rapidesa en la resposta. Tècnics no saturats capaços d'atendre l'empresa en espais curts de temps. 	<ul style="list-style-type: none"> Capacitat de resposta segons necessitats.
CAPACITACIÓ PROFESSIONAL	<ul style="list-style-type: none"> Capacitat de detectar riscos reals. Donar solucions que aconsellen, no sols identificar problemes. Equip especialitzat, amb experiència. 	<ul style="list-style-type: none"> Personal qualificat i especialitzat.
ORIENTACIÓ AL CLIENT	<ul style="list-style-type: none"> Disposició a conèixer el seu client (empresa), a aprendre. Capacitat per a adaptar-se a les especificacions del client (flexibilitat) 	<ul style="list-style-type: none"> Formació preventiva a la carta.
CAPACITACIÓ TÈCNICA	<ul style="list-style-type: none"> Que disposen dels mitjans adequats. 	
COMUNICACIÓ		<ul style="list-style-type: none"> Claredat en els concerts. “Convèncer” els empresaris de la importància, necessitat i conveniència de la prevenció. Comunicar necessitats reals del client i no sols el compliment normatiu

Com veiem, els conceptes no són tan distants però sí que cal fer un parell de matisacions:

- ✓ Els spa no van considerar la capacitat tècnica com un criteri de qualitat del servei, entenem que motivats pel fet que aquesta disponibilitat de mitjans tècnics adequats es dóna per feta, en comptar amb l'acreditació per part de l'autoritat laboral que és la que vetla per aquesta disposició de mitjans i el seu manteniment en el temps.
- ✓ Un altre matís important resulta del fet que només els spa van incloure com a criteri de qualitat la necessària comunicació entre empresa i spa, sobretot pel que fa a la claredat dels concerts i a "convèncer" l'empresa de la importància de la prevenció de riscos laborals.

LA SOLUCIÓ PASA PER...

La implicació preventiva, tant del servei de prevenció com de l'empresa

Diffícilment aconseguirem resultats preventius i millores de condicions de treball si l'spa no s'implica i fa un bon treball i l'empresa no posa en pràctica tot el treball realitzat per l'spa. Empresa i spa han de treballar braç a braç i reforçar-se mútuament i permanentment. No obstant això, la implicació preventiva té unes barreres que s'expliquen amb les dades següents:

- ✓ Aproximadament un 85 % de les empreses no arriben als 10 treballadors en plantilla (el 75 % compten amb menys de 6 treballadors).
- ✓ En més del 70 % de les empreses no s'han produït accidents de treball amb baixa en els últims 5 anys.
- ✓ La causa dels riscos d'accident percebuda amb major freqüència per les empreses i treballadors és la de l'excés de confiança o costum (en aproximadament un 50 % en cada cas).

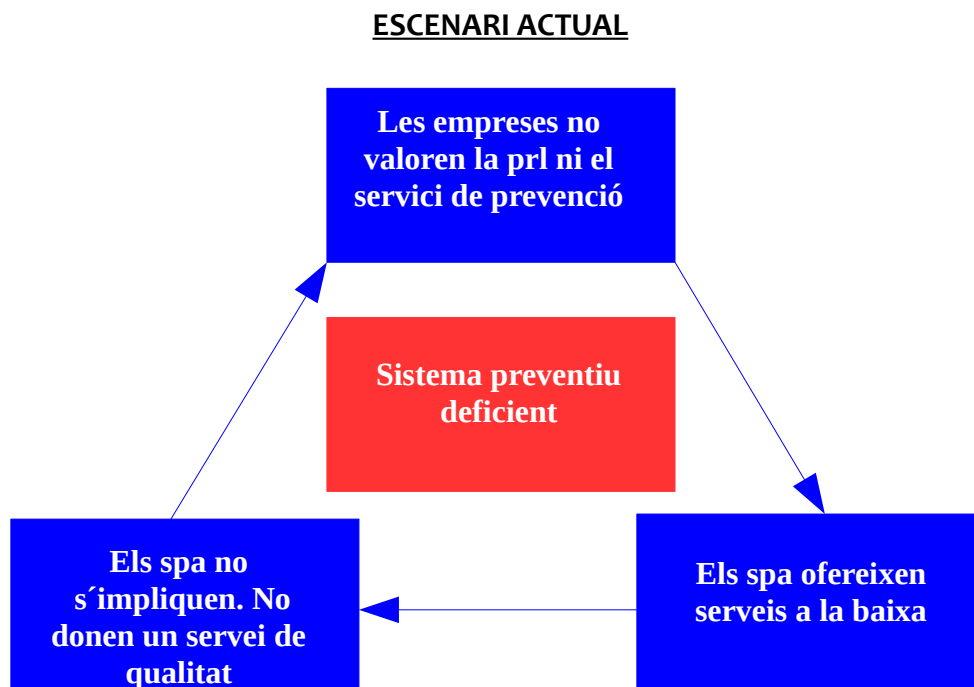
Com a conseqüència, la gran majoria d'empreses:

- ✓ Tenen una estructura jeràrquica mínima i no hi ha una clara definició de funcions.
- ✓ No disposen d'un sistema de gestió implantat, ni tenen per escrit els processos o procediments.
- ✓ Durant els últims anys no han tingut accidents de treball amb baixa (molt menys greus o mortals).
- ✓ No tenen criteris preventius. La sinistralitat és entesa com una fatalitat, no com una cosa previsible (si no hi ha accidents, no hi ha res a prevenir ni a millorar).
- ✓ No obstant això, com que hi ha unes obligacions legals que complir i el paper és molt sofrit, la seua única preocupació queda reduïda al compliment formal o documental.
- ✓ A més, aquestes empreses cauen en la creença que la seua tasca preventiva conclou amb el concert de l'activitat preventiva amb un spa de l'activitat especialitzada sí, però no la integrada).

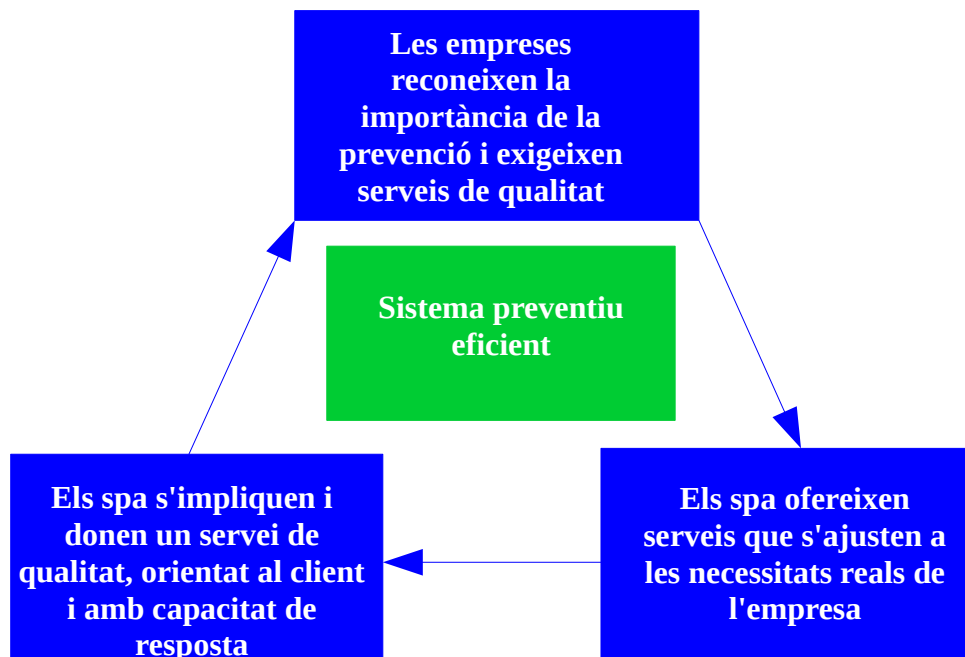
En definitiva, per a aquest gran nombre d'empreses :

- ✓ L'spa no té el reconeixement de servei útil per a l'empresa i...
- ✓ ...com la cosa està com està, es tracta de gastar el mínim possible amb independència dels conceptes i qualitat de servei concertat amb l'spa.
- ✓ En conseqüència, concerten amb l'spa que ofereix un menor cost (i dit siga de pas, moleste menys), la qual cosa altera a la baixa el mercat preventiu.

Amb tot açò, pot dibuixar-se el següent escenari actual i el desitjable:

ESCENARI DESITJABLE

Les formes de trencar la cadena del cercle viciós de l'escenari actual passen per:

Millorar la comunicació entre l'empresa i l'spa

- ✓ L'empresa ha d'entendre que la LPRL atorga als spa funcions especialitzades i d'"assessorament i suport", però que no es produeix una transferència del deure i responsabilitat empresarial cap als spa.
- ✓ En conseqüència, el recurs a un spa pot ser una condició necessària però, per descomptat, no suficient. Així mateix, resulta del tot convenient (quasi podríem dir necessari) que l'empresari designe almenys un treballador (seguint les directrius de la Directiva marc), que haurà de formar-se, i liderar l'acció preventiva en l'empresa al mateix temps que siga l'interlocutor adequat entre aquesta i l'spa. En empreses de plantilla molt reduïda aquesta tasca pot recaure en el mateix empresari. L'objectiu que es vol aconseguir és una major coordinació i efectivitat d'actuació de l'spa, al mateix temps que una millor integració de l'activitat preventiva en la gestió de l'empresa.
- ✓ No es pot equiparar directament la qualitat del servei de prevenció amb la qualitat del sistema de prevenció de l'empresa perquè aquest depèn, a més, del que faça l'empresa que en, definitiva, és la que té el deure de protecció respecte dels seus treballadors.
- ✓ Així, l'empresa és la primera que ha de tindre implicació preventiva perquè és aquesta l'obligada legalment i, a més, és la que té poder executiu en el seus centres de treball.
- ✓ Per a aconseguir-ho, la primera tasca de l'spa és aconseguir que l'empresa detecte la importància de fer prevenció i ha de fer-ho, no sols des del punt de vista preventiu, sinó

també des d'altres punts de vista com:

- La millora de la producció que s'aconsegueix millorant les condicions de treball, no sols materials, sinó també d'organització.
 - La reducció (per reduïda o oculta que aquesta li puga semblar a l'empresa) dels costos de la sinistralitat.
 - Millora del clima laboral en millorar les condicions de treball i la participació del personal en les qüestions que tenen a veure amb la prevenció de riscos laborals. Disminució consegüent de l'absentisme laboral.
 - Millora d'imatge de l'empresa en reduir accidents i millorar físicament els espais i llocs de treball.
 - Reducció de sancions i control administratiu.
 - Sinergies amb qualitat, medi ambient, responsabilitat social corporativa, etc.
- ✓ D'aquesta manera l'empresa estarà en condicions de valorar en la justa mesura el servei prestat per l'spa.

En definitiva, l'spa no pot limitar-se a informar l'empresa només des del punt de vista legal. La informació ha de ser proactiva i amb un enfocament positiu i mai des de la por. Així mateix, ha d'informar de les necessitats preventives concretes de l'empresa i amb claredat.

També ha d'informar l'empresa de l'abast exacte, i inclús quantificat, de les seues funcions i actuacions, inclús amb indicadors. La formació preventiva a impartir per l'spa hauria de començar per la direcció de l'empresa. Aquesta és la millor manera d'aconseguir que la prevenció puga ser assumida i liderada per l'empresa i com a conseqüència puga ser integrada en la gestió d'aquesta.

Per la seua banda, l'empresa ha d'informar de forma precisa i exhaustiva l'spa sobre la seua organització, processos, procediments, activitats, tasques, treballadors, etc. ha d'informar, així mateix, de les necessitats i particularitats pròpies: històric d'accidents/incidents, inspeccions oficials, etc.

El concert que finalment firmen empresa i spa ha d'incloure, com a mínim, tots els aspectes que al respecte preveu l'article 20 del RSP. Especial transcendència té en aquest sentit la planificació de l'activitat preventiva i la programació anual proposades per l'spa i aprovades per l'empresa incloent-hi, sempre que siga possible, indicadors quantificables.

Consideració de la dimensió econòmica

L'spa ofereix (i així ho reflecteix en el concert) un servei de qualitat però està disposada l'empresa a pagar un preu raonable per aquest? L'empresa exigeix implicació, orientació al client i capacitat de resposta amb equips especialitzats i d'experiència, no obstant això, tot açò requereix recursos econòmics importants per part de l'spa. Per consegüent, resulta imprescindible la claredat d'actuacions en els concerts, però amb la ratificació de la contrapartida econòmica.

Disposar de tècnics de vàlua, permanentment formats, especialitzats i amb capacitat de resposta requereix un esforç econòmic important que només pot aconseguir-se dels ingressos propis de l'spa. No pot oblidar-se que els serveis de prevenció aliens també són empreses i, com a tals, estan obligades a rendibilitzar les seues actuacions i a garantir la seua supervivència i la dels llocs de treball que generen. Per això, almenys hauria explorar-se la possibilitat de desenvolupament d'una proposta bàsica de tarifació a l'alça que tinga en compte paràmetres

com l'activitat de l'empresa i el nombre de treballadors, el nombre de centres de treball, etc., que ajudaria a regular el mercat (minimitzar la competència deslleial) i a augmentar (i regularitzar) la qualitat dels serveis prestats, així com a dignificar la professió de prevencionista.

Consideració del client final: el treballador

No podem deixar passar per alt que el client final sempre és el treballador i, per tant, els representants dels treballadors hauran de ser consultats per l'empresari, amb caràcter previ, a l'adopció de la decisió de concertar l'activitat preventiva amb un o més serveis de prevenció aliens.

Finalment, cal recordar que els criteris que s'han de tindre en compte per a la selecció de l'entitat amb què s'haja de concertar aquest servei, així com les característiques tècniques del mateix concert, s'han de debatre i, si és el cas, acordar en el si del comitè de seguretat i salut de l'empresa.

REFERÈNCIES LEGALE I NORMATIVES

- ✓ (1) Prevención integral [lloc web]. Barcelona: Easy Tech For People S.L, 2016. Entre sin llamar: “Servicios de prevención ajenos: los polvos que originaron estos lodos” [Consulta 16.08.2016] <<http://www.prevencionintegral.com/comunidad/blog/entre-sin-llamar>>
- ✓ (2) DURÁN, Federico. *Informe sobre los riesgos laborales y su prevención. La seguridad y salud en el trabajo en España*. Madrid: Presidencia del Gobierno, 2001.
- ✓ (3) INVASSAT. *Informe de las encuestas de valoración del sistema de prevención de riesgos laborales a las empresas de la Comunidad Valenciana (01/01/2015 – 31/12/2015)*. Valencia: INVASSAT, 2016.
- ✓ (4) BOIX, Pere; RODRIGO, Fernando; GARCÍA, Ana M. *Informe sobre la calidad de los servicios de prevención en España* [online]. Madrid: Instituto Sidical de Trabajo, Ambiente y Salud, 2008. 87 p. [Consulta 16.08.2016]. <<http://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/1314/INFORME%20SOBRE%20LA%20CALIDAD%20DE%20LOS%20SERVICIOS%20DE%20PREVENCION%20EN%20ESPA%C3%91A.pdf?sequence=1>>

- ✓ (5) INSHT. *Guía técnica para la integración de la prevención de riesgos laborales en el sistema general de gestión de la empresa*. Madrid: Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el trabajo (INSHT), 2015. 51 p. [Consulta 16.08.2016]. ISBN 978-84-7425-819-6 . <http://www.insht.es/InshtWeb/Contenidos/Normativa/GuiasTecnicas/Ficheros/gu%C3%ADa_t%C3%A9cnica_integraci%C3%B3n.pdf>
- ✓ (6) UNIÓ EUROPEA. Directiva 89/391 / CEE, relativa a l'aplicació de mesures per promoure la millora de la seguretat i de la salut dels treballadors en el treball. *Diario Oficial de la Unión Europea* L 183, 29 de juny de 1989, 0001-0008.
- ✓ (7) ESPAÑA. Llei 31/1995, de 8 de novembre de 1995, per la qual s'aprova la Llei de Prevenció de Riscos Laborals. *Boletín Oficial del Estado*, 10 de novembre de 1995, núm. 269, 32590-32611.
- ✓ (8) ESPAÑA. Reial Decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció *Boletín Oficial del Estado*, 31 de gener de 1997, núm. 27, 3031-3045.

INVASSAT

The page features a large, bold title 'INVASSAT' in a dark teal color. Below the title, there is a decorative orange line that curves from the left side and then becomes horizontal. The bottom half of the page is a solid dark teal color, with several white curved lines that sweep across it from left to right.

Generalitat Valenciana

Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball
Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball INVASSAT

www.invassat.es secretaria.invassat@gva.es